

**Crynodeb
Gweithredol:
Reoleiddio Iechyd a
Diogelwch yn y Gwaith
yng Nghymru**

Defnyddio Gwybodaeth a'i Rhannu

© 2025 TUC Cymru

Gellir darparu holl gyhoeddiadau TUC ar gyfer darllenwyr dyslecsig neu nam ar eu golwg mewn fformat hygyrch y cytunwyd arno, ar gais, heb unrhyw gost ychwanegol.

e: cymru@tuc.org.uk ff: 029 2034 7010

Published by:
TUC Cymru,
1 Cathedral Road,
Cardiff CF11 9SD
www.tuc.org.uk/wales

Cynnwys

1.	Cyflwyniad	04
2.	Cefndir	05
3.	Dulliau Astudio	07
4.	Canfyddiadau o Ffynonellau Gwybodaeth a Gyhoeddwyd	08
5.	Profiad a Chanfyddiadau Hysbyswyr Allweddol	13
6.	Casgliadau	19

Cyflwyniad

Mae'r Crynodeb Gweithredol hwn yn amlinellu prif ganfyddiadau astudiaeth ragarweiniol sy'n edrych ar natur gwybodaeth iechyd a diogelwch yn y gwaith, a sut mae'r gwahanol sefydliadau sy'n ymwneud â goruchwyllo hawliau gweithwyr yn rheoleiddiol a chyfrifoldebau eu cyflogwyr yn mynd ati i ddefnyddio a rhannu'r wybodaeth hon yn eu hymdrechion i sicrhau bod deiliaid dyletswyddau yng Nghymru yn cydymffurfio. Mae'n gwneud y canlynol:

- Adolygu ffynonellau data sydd ar gael i'r cyhoedd ar gyd-destunau'r farchnad lafur a rheoliadau a chanlyniadau iechyd a diogelwch yn y gwaith yng Nghymru.
- Mae'n archwilio i ba raddau y mae'r wybodaeth hon yn sylfaen dystiolaeth ddefnyddiol ar gyfer gwella lefelau cydymffurfio a gorfodi safonau iechyd a diogelwch yn y gwaith yng nghyd-destun y farchnad lafur yng Nghymru.
- Trafod pa mor ddefnyddiol yw ffynonellau'r data hwn gan gyfeirio'n benodol at brofiadau ac anghenion tybiedig undebau llafur a gynrychiolir ar Bwyllgor Rheoleiddio Iechyd a Diogelwch TUC Cymru ac yng ngwaith aelodau Fforwm Hawliau a Chyfrifoldebau yn y Gweithle Llywodraeth Cymru.
- Gweld cryfderau, gwendidau a bylchau yn yr wybodaeth gyfredol am y materion hyn.
- Edrych ar ffyrdd y gallai datblygiadau polisi hwyluso mwy o rannu gwybodaeth a chymrwngweithredu mwy strategol ar y cyd gan aelodau'r Fforwm i helpu i wella'r gefnogaeth ar gyfer sicrhau cydymffurfiaid â safonau iechyd a diogelwch yn y gwaith yng Nghymru.

Cefndir

Mae pwysigrwydd gwybodaeth dda am iechyd a diogelwch yn y gwaith i gefnogi strategaethau effeithiol i sicrhau cydymffurfiaeth â safonau rheoleiddio wedi cael ei gydnabod ers tro. Mae'r effeithiau ar iechyd a diogelwch yn y gwaith yn deillio nid yn unig o arferion anniogel procsimol ac amlygiadau gwael i waith eu hunain, ond hefyd o gyd-destunau ac amodau strwythurol a sefydliadol sy'n creu arferion ac amlygiadau o'r fath. Mae'n dilyn o hyn, y gallai cefnogaeth i sicrhau cydymffurfiaeth â safonau rheoleiddio ofyn am wybodaeth am y gyd-destunau hyn yn ogystal â'r risgiau procsimol y maent yn eu hachosi. Cydnabyddir ymhellach bod gyd-destunau o'r fath ar hyn o bryd yn destun newidiadau sylweddol a chyflym sydd â goblygiadau sylweddol i natur yr wybodaeth berthnasol a'i rôl o ran cefnogi prosesau rheoleiddio.

Canlyniad arall patrymau cyfredol wrth drefnu gwaith a chyflogaeth yw'r nifer sylweddol o achosion o salwch sy'n gysylltiedig â gwaith ym mhoblogaeth waith y DU. Yma eto, mae pwysigrwydd gwybodaeth dda yn hollbwysig, gan nad yw achosion cyffredinrwydd o'r fath yn syml nac yn hawdd eu rheoleiddio. Yn benodol, hyd yma, cymharol ychydig o effaith y mae arferion rheoleiddio wedi'i chael ar leihau graddfa'r canlyniadau iechyd meddwl sy'n rhan sylweddol o'r canlyniadau salwch presennol sy'n gysylltiedig â gwaith. Ac eto, mae'n hysbys bod llawer o'u hamlder yn gysylltiedig â materion sefydliadol sy'n effeithio ar ansawdd a rheolaeth gwaith a chyflogaeth. Felly, mae cwestiynau pellach yn codi ynghylch perthnasedd safonau rheoleiddio i heriau iechyd a diogelwch yn y gwaith ar hyn o bryd, a phriodoldeb strategaethau gorfodi asiantaethau sy'n gyfrifol am sicrhau cydymffurfiaeth ac amddiffyn gweithwyr rhag niwed yng nghyd-destun newid cyflym a chymhleth yn y farchnad lafur. Mae data da ar yr arferion rheoleiddio hyn a'u canlyniadau yn bwysig wrth bennu strategaethau effeithiol yng nghyswllt yr heriau hyn, yn enwedig ar adeg pan mae adnoddau cymorth ar gyfer sicrhau cydymffurfiaeth wedi gostwng.

Mae cydnabod 'bwlch gorfodi' yn wyneb rhai o'r heriau hyn wedi arwain at ymdrechion i greu a chydlynu asiantaethau archwilio llafur sy'n gyfrifol am sicrhau cydymffurfiaeth â rhai o elfennau'r senario rheoleiddio marchnad lafur fwy amrywiol hwn, er bod yr asiantaethau sy'n uniongyrchol gyfrifol am iechyd a diogelwch yn y gwaith, yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch ac Adrannau Iechyd yr Amgylchedd Awdurdodau Lleol, wedi aros y tu allan i'r strwythurau hyn. Yn y cyfamser, mae damcaniaethau cydymffurfio rheoleiddiol cyfredol yn ogystal

â pholisïau asiantaethau gwladol wedi eirioli fwyfwy dros fathau mwy strategol o weithgarwch gorfodi ac amrywiaeth o ddulliau ychwanegol o sicrhau mwy o 'ymgysylltu' gan ddeiliaid dyletswydd a'u gweithwyr â materion iechyd a diogelwch yn y gwaith. Nodwedd arall o feddylfryd a pholisïau gweithredol o'r fath yw'r angen am well gwybodaeth a gweithgarwch mwy 'cydgysylltiedig' i ystyried cymhlethdod senarios presennol y farchnad lafur a manteision posibl dulliau mwy cydlynol o sicrhau cydymffurfiaeth.

Gyda'r nod o archwilio'r datblygiadau hyn yng Nghymru y cynhaliwyd y prosiect presennol. Mae trefniadau ar gyfer sicrhau cydymffurfiaeth â safonau iechyd a diogelwch yn y gwaith yng Nghymru yn cyflwyno sefyllfa ddiddorol. Ar y naill law, mae'n ymddangos bod economi gymharol fach a phrocsimol yn ddaearyddol yn cefnogi'r posibilrwydd o gydweithredu a rhannu gwybodaeth rhwng gweithredwyr rheoleiddio allweddol. Ar y llaw arall, mae ei phroffil rheoleiddio yn cael ei gymhlethu gan natur lled-annibynnol llywodraethu yng Nghymru, lle er bod gwladwriaeth y DU yn dal yn gyfrifol am y prif fframwaith rheoleiddio sy'n llywodraethu iechyd a diogelwch gwaith a'r asiantaethau rheoleiddio sy'n gyfrifol am sicrhau cydymffurfiaeth, mae gan Lywodraeth Cymru awdurdod datganoledig dros iechyd ac mae hefyd wedi mabwysiadu sawl darn o ddeddfwriaeth sydd â goblygiadau i iechyd a diogelwch sy'n gysylltiedig â gwaith hefyd.

Yn rhannol i fynd i'r afael â'r sefyllfa gymhleth hon, sefydlodd Llywodraeth Cymru Fforwm Hawliau a Chyfrifoldebau yn y Gweithle, sy'n cynnwys aelodau sy'n cynrychioli gweithredwyr rheoleiddio, gweithredwyr y farchnad lafur, a rhanddeiliaid eraill sydd â diddordeb, i gefnogi dulliau cyfathrebu effeithiol rhyngddynt. Archwilio ymarfer a photensial y Fforwm yng nghyswllt rhannu gwybodaeth a'i ddefnyddiau yw prif ffocws yr ymchwil. Comisiynwyd y gwaith gan TUC Cymru a thrwy gydol yr Adroddiad a'r Crynodeb Gweithredol hwn o'i ganfyddiadau, y prif amcan fu rhoi gwybod i'r sefydliad hwnnw ac yn enwedig aelodau ei Bwyllgor Rheoleiddio Iechyd a Diogelwch, a sefydlwyd i helpu i sianelu cyfleu buddiannau iechyd a diogelwch gwaith undebwyr llafur yng Nghymru yn effeithiol i'r WRRF.

Dulliau Astudio

Astudiaeth fach a rhagarweiniol iawn yw hon. Ei nod oedd darparu *canfyddiadau dangosol*¹ y bwriedir iddynt fod yn ddefnyddiol i lywio sefyllfa strategol TUC Cymru wrth ddelio â'r Fforwm ac ar gyfer datblygu polisi yn y dyfodol yn hyn o beth.

Cynhaliwyd yr ymchwil rhwng mis Ebrill 2024 a mis Mai 2025. Roedd ei fethodoleg yn cynnwys adolygiad cychwynnol o ffynonellau cyhoeddedig ar drefniadaeth gwaith a chyflogaeth yng Nghymru, natur canlyniadau iechyd a diogelwch gwaith a rôl ymdrechion i fonitro a sicrhau cydymffurfiaeth â safonau rheoleiddio a gwella'r canlyniadau hyn yng Nghymru. Er bod yr adroddiad yn canolbwyntio ar Gymru, roedd ei adolygiad o ffynonellau cyhoeddedig yn cynnwys ffynonellau o'r DU ac weithiau rhai rhyngwladol hefyd. Helpodd y deunydd ehangach hwn i lenwi bylchau yn y data sy'n benodol i Gymru. Roedd yn golygu bod modd cymharu â'r DU yn ehangach. Ac roedd hefyd yn caniatáu i'r ddealltwriaeth a ddatblygwyd yn yr astudiaeth gael ei llywio gan y llenyddiaeth feirniadol ehangach ar yr heriau sy'n wynebu maes iechyd a diogelwch yn y gwaith a rheoleiddio llafur mewn economïau datblygedig.

Yn dilyn yr adolygiad o ffynonellau cyhoeddedig, roedd yr astudiaeth yn gofyn am wybodaeth gan hysbyswyr allweddol o sefydliadau a gynrychiolir ar y Fforwm. Roedd yr wybodaeth hon yn ymwneud â'u profiad o gasglu, defnyddio a rhannu gwybodaeth a chymryd camau rheoleiddio ar y cyd. Roedd y rhan fwyaf o'r hysbyswyr hyn yn cynrychioli cyrff rheoleiddio, er bod aelodau eraill o'r Fforwm hefyd wedi cael eu cyfweld. Fel y nodwyd eisoes, roedd hon yn astudiaeth a gomisiynwyd gan TUC Cymru i helpu i lywio ei Bwyllgor Iechyd, Diogelwch a Rheoleiddio a sefydlwyd yn ddiweddar. Felly, dechreuodd yr astudiaeth drwy gasglu gwybodaeth o gyfweiliadau a thrafodaethau gydag aelodau undebau llafur y pwyllgor hwn a swyddogion perthnasol TUC Cymru, ynghylch eu profiad a'u hanghenion yng nghyswllt ymdrechion asiantaethau rheoleiddio i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â safonau iechyd a diogelwch yn y gwaith yng Nghymru. Roedd yr wybodaeth hon yn helpu'r ymchwilwyr i sicrhau canolbwynt i'r cyfarfodydd a ddilynodd gyda chynrychiolwyr sefydliadau ymysg aelodau'r Fforwm.

¹ Mae canfyddiadau dangosol yn ganfyddiadau a allai fod angen eu cadarnhau ymhellach o ymchwil fwy manwl ond sydd, serch hynny, yn rhoi arwydd clir o natur debygol y sefyllfaedd y maent yn eu nodi. Defnyddir y dulliau hyn yn gyffredin mewn ymchwil i lywio datblygiad polisi

Canfyddiadau o Ffynonellau Gwybodaeth a Gyhoeddwyd

Y farchnad lafur a'r economi yng Nghymru

Mae Pennod 2 yr Adroddiad yn adolygu data sydd ar gael i'r cyhoedd ar y farchnad lafur yng Nghymru. I raddau helaeth, mae'n disgrifio'r hyn y gellid ei ragweld gyda dirywiad economi ddiwydiannol iawn, fel yr un a ddatblygodd yn Ne Cymru ac mewn rhannau o Ogledd Cymru tan ganol yr ugeinfed ganrif. Roedd lefelau sylweddol o ddiweithdra, a nodweddion cysylltiedig amddifadedd cymdeithasol ac economaidd, yn cyd-fynd â'r dirywiad hwn. Digwyddodd adferiad economaidd drwy drawsnewid yn economi sy'n seiliedig yn bennaf ar wasanaethau yn y cyfnod canlynol tan y presennol. Mae hyn wedi arwain at y farchnad lafur bresennol yng Nghymru yn cael ei nodweddu gan gyfran sylweddol o gyflogaeth yn y sector cyhoeddus; crynodiad uwch na'r cyfartaledd o gyflogaeth mewn cwmnïau micro a bach; a phocedi o dwf ymysg cwmnïau TG a 'diwydiannau newydd' eraill yn ogystal â thwf mewn mathau o waith sgiliau isel ac mewn mathau ansafonol o gyflogaeth. Ochr yn ochr â hynny, mae'r farchnad lafur a strwythur cyflogaeth yn y Gymru wledig wedi aros yn weddol nodweddiadol o economi amaethyddol, gyda newidiadau i'w gweld o ganlyniad i dwf mewn hamdden a thwristiaeth, mwy o symudedd gwaith, poblogaeth sy'n heneiddio ac ati, sydd hefyd yn arwain at rywfaifaint o dwf o ran gwaith mewn gwasanaethau cyhoeddus a phreifat.

Mae'r data'n disgrifio economi lle mae pocedi o dlodi cymharol yn parhau mewn nifer o leoliadau o anfantais economaidd a chymdeithasol, yn bennaf mewn ardaloedd a arferai fod yn ddiwydiannol. Mae'r gyfradd cyflogaeth yng Nghymru yn is nag yn y DU drwyddi draw ac mae cyfradd uwch o anweithgarwch economaidd. Mae awgrym pellach yn y data, sy'n nodi mewn sawl ffordd, bod newidiadau yn strwythur a threfniadaeth gwaith a chyflogaeth yng Nghymru wedi arwain at ychydig yn fwy o nifer o sefyllfaoedd a allai fod yn gysylltiedig â risgiau canlyniadau iechyd a diogelwch gwael yn y gwaith, fel, er enghraifft, cyfran ychydig yn uwch o ficrofentrau a mentrau bach nag ar gyfer y DU; cyfran uwch o weithwyr yn dal i gael eu cyflogi mewn diwydiannau risg uchel fel amaethyddiaeth, gweithgynhyrchu ac adeiladu; llai o weithwyr mewn swyddi parhaol a mwy o waith ar gyflogau isel nag yn y DU yn gyffredinol, a gweithwyr mwy tymhorol hefyd. Mae ategu'r data hwn gyda'r data ar iechyd, yn ei dro yn cyfeirio at fwy o salwch tymor hir o'i gymharu â'r DU drwyddi draw.

Mae data eraill ar bresenoldeb mathau ansafonol o gyflogaeth, fel yn achos y DU yn ehangach, yn awgrymu y gallai cyflogaeth o'r fath fod yn her i'r asiantaethau sy'n gyfrifol am sicrhau cydymffurfiaeth â safonau iechyd a diogelwch. Mae tystiolaeth hefyd bod rhai mathau ansafonol o gyflogaeth yng Nghymru yn digwydd mewn mathau llai amlwg o waith, sy'n cael ei wneud i ategu'r prif incwm, gyda mwy o weithwyr yng Nghymru yn cael eu tangyflogi neu eu tandalu. Mae presenoldeb undebau llafur wedi gostwng yng Nghymru dros y degawdau diwethaf, yn debyg i'r duedd gyffredinol yn y DU a llawer o economïau datblygedig eraill, er bod ganddynt fwy o bresenoldeb ar ôl yng Nghymru ar gyfartaledd nag yn y DU drwyddi draw.

Mae rhoi cyd-destun i'r wybodaeth hon â'r wybodaeth o'r llenyddiaeth ehangach yn cefnogi casgliad bod presenoldeb y ffactorau hyn yn economi Cymru yn debygol o gyfrannu at fodolaeth arferion a chanlyniadau iechyd a diogelwch gwael yn y gwaith, ac arwain at sefyllfaoedd heriol o ran sicrhau cydymffurfiaeth â hawliau rheoleiddio i safonau teg yng nghyswllt iechyd a diogelwch yn y gwaith.

Arferion a chanlyniadau iechyd a diogelwch yn y gwaith yng Nghymru

Mae'r awgrymiadau hyn yn deillio o'r adolygiad a gyflwynir ym Mhennod 3 yr adroddiad. Yn gyntaf, mae'n archwilio'r data sy'n dangos effeithiau'r ffactorau hyn ar arferion a chanlyniadau iechyd a diogelwch yn y gwaith ac, fel yr amlinellir yn yr isadran isod, mae'n dangos ymhellach yr heriau y mae'r proffil hwn o'r farchnad lafur yn eu cyflwyno o ran sicrhau cydymffurfiaeth. Er gwaethaf rhai gwahaniaethau bach, mae patrymau'r data ar y materion hyn yng Nghymru yn adlewyrchu'r hyn y gellid ei ragweld o dystiolaeth ehangach y DU a thystiolaeth economïau datblygedig eraill. Fel y nodwyd eisoes, er bod data'n awgrymu gostyngiad mewn anafiadau, gan gynnwys anafiadau angheuol sy'n deillio o'r gwaith, nid yw'n dangos llawer o newid ymhellach yn nifer sylweddol yr achosion o salwch sy'n gysylltiedig â gwaith. Mae'r gwahaniaethau bach mewn canlyniadau iechyd a diogelwch yn y gwaith yng Nghymru, o'i gymharu â'r DU drwyddi draw, yn adlewyrchu i raddau helaeth etifeddiaeth ddiwydiannol a phresenoldeb parhaus rhywfaint o waith peryglus yn yr ardaloedd lle mae'r rhan fwyaf o'r boblogaeth yn byw ac yn gweithio; yn ogystal â nodweddion yr economi sy'n seiliedig ar amaethyddiaeth a gwasanaethau a geir

yn yr ardaloedd gwledig mwy prin eu poblogaeth. Maent hefyd yn cynnwys yr effeithiau ehangach ar ganlyniadau iechyd a allai fod yn gysylltiedig ag ardaloedd o amddifadedd economaidd a chymdeithasol sy'n dal yn rhan o broffil cymdeithasol ac economaidd Cymru. Yr esboniadau confensiynol am yr achosion ychydig yn fwy o anafiadau angheuol a brofir yn y gwaith yng Nghymru, er enghraifft, yw eu bod yn effeithiau cyfansoddiadol i raddau helaeth sy'n adlewyrchu presenoldeb parhaus gwaith sy'n fwy peryglus ar gyfartaledd, tra gallai presenoldeb cyfran ychydig yn fwy o gwmnïau micro a bach yn yr economi arwain at yr effeithiau hysbys y mae'r adnoddau cyfyngedig y mae cwmnïau o'r fath yn eu cael ar arferion a chanlyniadau iechyd a diogelwch yn y gwaith.

Yng nghefn gwlad Cymru, mae'r risgiau difrifol cydnabyddedig o ran iechyd a diogelwch sy'n gysylltiedig ag amaethyddiaeth, ynghyd â'i lefelau uchel o swyddi achlysurol, dros dro a sgiliau isel sy'n talu'n wael, lefelau uchel o lafur mudol ac anffurfioldeb ynghyd â'r rhan fwyaf o ficrofusnesau a mentrau bach, i gyd yn cyfrannu at ei ganlyniadau iechyd a diogelwch yn y gwaith - yn yr un modd â nifer yr achosion o waith sgiliau isel, ansicr, a chyflog isel yn y sector preifat a chyhoeddus.

Byddai disgwyl i broffil iechyd a diogelwch gwaith mewn economi o'r fath gynnwys, yn yr ardaloedd a oedd yn arfer bod yn rhai diwydiannol, presenoldeb parhaus effeithiau iechyd a diogelwch gwaith confensiynol peryglus, yn ogystal ag achosion o afiechyd sy'n deillio o oedi hir effeithiau amlygiad yn y gorffennol. Ar ben hynny, byddai disgwyl iddo adlewyrchu canlyniadau sy'n gyffredin mewn economi lle mae cyfran gymharol uchel o weithwyr mewn swyddi sgiliau isel, sy'n talu'n wael, ym maes iechyd a gofal cymdeithasol, manwerthu a thrafnidiaeth; yn ogystal ag ym maes iechyd, addysg a gwaith arall sy'n seiliedig ar wasanaethau gyda rhyngwyneb cyhoeddus mawr, yn y sectorau cyhoeddus a phreifat. A lle mae cwmnïau bach a micro fwyaf amlwg, ynghyd â mwy a mwy o waith yn cael ei wneud mewn mathau ansafonol o gyflogaeth. Mewn sefyllfaoedd o'r fath, sy'n gyffredin mewn mannau eraill yn y DU yn ogystal ag mewn economïau datblygedig eraill, mae data cyfredol yn dangos lefelau uchel o ganlyniadau iechyd sy'n gysylltiedig â gwaith fel clefydau cyhyrysgerbydol, straen sy'n gysylltiedig â gwaith, iselder a gorbryder, yn ogystal ag anafiadau a marwolaethau sy'n deillio o ddigwyddiadau y gellir eu hatal a chyffredinrwydd uchel materion iechyd tymor hwy sy'n deillio o'r mathau hyn o waith.

O ran y mathau mwyaf arwyddocaol o salwch sy'n gysylltiedig â gwaith, mae dadansoddiad yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch o ddata'r Arolwg o'r Llafurlu yn tynnu sylw at yr achosion pwysicaf o anhwylderau cyhyrysgerbydol (a chyfraddau mynychder cysylltiedig) sef codi a chario, safleoedd anhylaw/blinedig a gwaith bysellfwrdd neu weithredu ailadroddus. Mae dadansoddiad a gynhaliwyd ar achosion straen, iselder neu orbryder a gofnodwyd yn dangos mai prif achosion cyflyrau o'r fath (a chyfraddau mynychder cysylltiedig) yw llwyth gwaith, diffyg cefnogaeth, trais a bygythiadau neu fwlio, newidiadau yn y gwaith, ansicrwydd rôl a diffyg rheolaeth. Mae'r canfyddiadau hyn yn cadarnhau tystiolaeth ehangach sy'n dangos bod gwrthdaro yn y gwaith, gofynion uchel y swydd, anghydbwysedd rhwng ymdrech a gwobr a diffyg ymreolaeth a rheolaeth (yn enwedig yng nghydestun gofynion swyddi uchel) yn arwain at ganlyniadau iechyd hirdymor, gan gynnwys clefyd coronaidd y galon, morbidrwydd a marwoldeb, a salwch meddwl.

Gwybodaeth am sicrhau cydymffurfiaeth

Mae Pennod 3 hefyd yn adolygu'r dystiolaeth gyfyngedig a gyhoeddwyd o gefnogaeth i sicrhau cydymffurfiaeth â safonau rheoleiddio ac arferion da eraill yn y senarios hyn yng Nghymru. Mae'n dangos proffil tebyg i'r hyn sy'n amlwg yn y DU yn ehangach. Ar y naill law, cymharol brin yw'r camau gorfodi yr adroddwyd arnynt gan asiantaethau'r wladwriaeth ac awdurdodau lleol (yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch ac Adrannau Iechyd yr Amgylchedd yr Awdurdod Lleol) sydd â chyfrifoldebau uniongyrchol dros fonitro a sicrhau cydymffurfiaeth â safonau rheoleiddio iechyd a diogelwch yn y gwaith, ac mae tueddiadau'n awgrymu eu bod yn gostwng mewn niferoedd. Ar y llaw arall, mae'r cyfrifon y mae'r ystadegau hyn yn ymddangos ynddynt, yn ogystal â chyfrifon y gwahanol asiantaethau eraill sy'n gyfrifol am ddyletswyddau gorfodi'r farchnad lafur (fel yr Arolygiaeth ESA; y GLAA; gorfodi isafswm cyflog CThEF; Comisiwn EHR ac eraill a gynrychiolir ar y WRRF) ynghyd â'r llenyddiaeth feirniadol yn ehangach, yn awgrymu ymwybyddiaeth o amrywiaeth debyg o heriau i sicrhau cydymffurfiaeth â safonau llafur (gan gynnwys y rhai ar iechyd a diogelwch yn y gwaith). Maent yn cynnwys y rhai sy'n deillio o bresenoldeb cynyddol mathau ansafonol o waith a chyflogaeth, newid technolegol a newid mewn arferion rheoli busnes, yn ogystal â'r rhai sy'n deillio o newid yng nghyfansoddiad y gweithlu a maint ei allu i gynrychioli ei fuddiannau mewn iechyd a diogelwch yn y gwaith.

Nid yw'n syndod, ac ystyried y niferoedd cymharol fach dan sylw, a natur gwaith a chyflogaeth yng Nghymru, bod cyfyngiadau ar y manylion penodol sydd ar gael i'r cyhoedd ynghylch canlyniadau'r Safle Treftadaeth a graddau ac effeithiolrwydd y gefnogaeth ar gyfer cydymffurfio yng Nghymru. Mae hyn yn golygu bod angen dibynnu ar ffynonellau data ehangach. Mewn rhai achosion, gellir cyfiawnhau hyn, ond mewn achosion eraill mae'n codi cwestiynau ynghylch yr angen am wybodaeth fwy penodol. Yn unol â chasgliadau'r Comisiynwyr Gwaith Teg yn eu Hadroddiad 2019 ar Waith Teg yng Nghymru, mae'r astudiaeth bresennol yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth gyfredol am rai nodweddion proffil gwaith a chyflogaeth, eu goblygiadau i Gyflenwadau lechyd Cymru ac am sicrhau cydymffurfiaeth â safonau rheoleiddio, yn anghyflawn, yn dameidiog ac yn anecdotaidd o hyd. Felly, mae'n gymharol gyfyngedig o ran nodi lle gallai risgiau o beidio â chydymffurfio fod ar eu huchaf, neu'n ddefnyddiol o ran llywio cyfeiriad strategaethau cymorth ar gyfer sicrhau gwell cydymffurfiaeth rheoleiddiol. Wedi dweud hyn, deir i'r casgliad ymhellach y byddai llenwi'r bylchau hyn â gwybodaeth reolaidd fanwl ychwanegol, ynghyd ag adroddiadau ymchwil arbennig a'u dadansoddiad manylach, yn gofyn am adnoddau ychwanegol. Nid yw'n glir o gwbl o ble y byddai adnoddau ychwanegol o'r fath yn dod, neu a ellid cyflwyno achos digon cryf i arwain at eu darparu. Mae hyn yn awgrymu y gallai asiantaethau rheoleiddio ddod o hyd i ateb mwy pragmatig a llai costus i lenwi bylchau yn y data, cyn belled ag y bo'n berthnasol i sicrhau cydymffurfiaeth, gan rannu'r wybodaeth y mae pob un ohonynt yn ei chasglu ar wahân ynghylch proffiliau risg yr elfennau o'r farchnad lafur y maent yn goruchwylio drostynt.

Profiad a Chanfyddiadau Hysbyswyr Allweddol

Cyflwynir canfyddiadau'r gwaith maes a wnaethpwyd yn yr ymchwil yn fanwl ym Mhennod 4 yr adroddiad. Yna cyflwynir dadansoddiad o'r themâu allweddol sy'n deillio o'r data hwn a thrafodaeth o'u goblygiadau i ymarfer a photensial y Fforwm ym Mhennod 5.

Mae tystiolaeth hysbyswyr allweddol yn dangos yn glir ehangder a dyfnder pa mor gyfarwydd yw rheoleiddwyr â sicrhau cydymffurfiaeth yng nghyd-destun proffiliau'r farchnad lafur a chanlyniadau iechyd a diogelwch yng Nghymru. Maent hefyd yn dangos sut mae rhanddeiliaid a darparwyr gwybodaeth eraill sydd hefyd ymhlith aelodau'r Fforwm yn ystyried gwaith, iechyd a diogelwch a'r rôl o sicrhau cydymffurfiaeth â safonau rheoleiddio.

Mae'r leitmotif cryfaf sy'n rhedeg drwy'r dystiolaeth hon yn ymwneud â maint yr her y mae'r farchnad lafur amrywiol sy'n newid yn gyflym yn ei chyflwyno i'r asiantaethau sy'n gyfrifol am sicrhau cydymffurfiaeth gan ddeiliaid dyletswydd. Mae maint y dasg sy'n eu hwynebu, yr ansicrwydd sy'n cael ei greu gan gyflymder y newid ar hyn o bryd, cyfyngiadau'r adnoddau sydd ar gael a hollbresenoldeb materion iechyd a diogelwch ar draws yr ystod o sefyllfaoedd gwaith sy'n destun craffu rheoleiddiol i gyd yn amlwg yn ymatebion y rhai sy'n cael eu cyfweld, ni waeth beth yw'r darpariaethau penodol y mae pob un yn gyfrifol am eu gorfodi. Yn yr un modd â'r datblygiadau arloesol maen nhw wedi'u gwneud i ddod o hyd i ffyrdd effeithiol o gefnogi'r gwaith o sicrhau cydymffurfiaeth yn y sefyllfaoedd anodd hyn.

Yr un mor amlwg yn y dystiolaethau ym Mhennod 4 yw canfyddiad ymysg llawer o'r prif hysbyswyr o wahaniaeth rhwng yr hyn y gellid ei ddisgrifio fel 'materion diogelwch galwedigaethol traddodiadol' a'r materion iechyd a diogelwch hynny sy'n ymwneud â gwaith sy'n deillio o strwythur, trefnu a rheoli gwaith a chyflogaeth. Yn yr achos cyntaf, ystyriwyd bod camau gorfodi yn gymharol syml. Fodd bynnag, yn yr achos olaf, er bod yr hysbyswyr i gyd yn cydnabod bod y ffactorau hyn hefyd yn cael effeithiau pwysig ar ddiogelwch ac yn enwedig ar iechyd, roedd sicrhau cydymffurfiaeth yn aml yn cael ei ystyried yn 'rhy anodd' neu'n 'rhy ansicr' ac roedd perthnasedd safonau rheoleiddio i atal canlyniadau iechyd sy'n deillio o ffactorau o'r fath yn cael ei gwestiynu'n aml.

Fodd bynnag, ym mhob achos ystyriwyd bod rôl gwybodaeth, ac yn enwedig rhannu'r wybodaeth hon, yn gefnogol i ymdrechion i sicrhau cydymffurfiaeth. Nododd hysbyswyr yn gyson sut y gallai ffyrdd o gasglu, defnyddio a rhannu

gwybodaeth berthnasol am y farchnad lafur chwarae rhan gadarnhaol o ran gwella gwyliadwriaeth Cyflenwadau Iechyd Cymru a chanlyniadau hynny yng Nghymru. Soniodd hysbyswyr allweddol ymysg y cyfranogwyr heb fod yn rheoleiddiol a gafodd eu cyfweld, fel y rheini o Iechyd Cyhoeddus Cymru, hefyd sut roeddent yn rhannu gwybodaeth am waith ac iechyd â rheoleiddwyr. Mae'r dadansoddiad thematig ym Mhennod 5 yn trafod sut y cafodd hysbyswyr yr wybodaeth hon gan asiantaethau eraill, neu sut y rhannwyd gwybodaeth a oedd ganddynt eu hunain, er mwyn cefnogi eu strategaethau a'u camau rheoleiddio yn well; ac i ba raddau y gallai pryderon sy'n gorgyffwrdd â materion iechyd a diogelwch gwaith sydd wedi'u diffinio'n fras gefnogi camau rheoleiddio ar y cyd i sicrhau cydymffurfiaeth yng Nghymru. Mae hefyd yn tynnu sylw at y cyfyngiadau a'r rhwystrau yr oedd hysbyswyr o'r farn eu bod yn cyfyngu ar y posibilïadau hyn, gan dynnu sylw at nifer o rwystrau sefydliadol, gweithdrefnol a phersonol sy'n atal neu'n cyfyngu ar asiantaethau rheoleiddio rhag rhannu gwybodaeth benodol a rhag ymgymryd â gweithgareddau rheoleiddio mwy cydgysylltiedig yn ymarferol. Fodd bynnag, nid yw'n ymddangos bod yr un o'r cyfyngiadau hyn yn gwbl anorchfygol, ar ôl nodi ffocws ar gyfer cydweithredu.

Roedd y themâu a nodwyd yn nhystiolaethau'r hysbyswyr yn mynd i'r afael ymhellach â'r ffyrdd yr oedd gweithredwyr rheoleiddio yn ceisio goresgyn yr heriau hyn. Rhoddodd yr holl hysbyswyr allweddol a oedd yn cynrychioli asiantaethau rheoleiddio enghreifftiau o ffyrdd yr oeddent wedi llwyddo i oresgyn cyfyngiadau a rhannu gwybodaeth ag asiantaethau eraill neu, mewn rhai achosion, wedi cymryd camau ar y cyd. Roedd y gweithgareddau hyn yn aml yn seiliedig ar nodi diddordeb cyffredin mewn cymryd camau gorfodi yng nghyswllt cam-drin penodol. Mewn rhai achosion, roedd asiantaethau gorfodi'r farchnad lafur wedi nodi croestoriadau o ran diogelwch ac iechyd yr oeddent yn gallu tynnu sylw'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch atynt. Mewn achosion eraill, roeddent wedi ceisio gwybodaeth a oedd yn cael ei chadw gan asiantaethau gorfodi eraill. Roedd Memoranda Cydddealltwriaeth rhwng asiantaethau wedi helpu i egluro pa fath o wybodaeth y gellid ei rhannu a beth oedd yn gyfrinachol. Tynnodd nifer o hysbyswyr allweddol sylw at gamau gweithredu ar y cyd rhwng asiantaethau gorfodi, gan dargedu achosion o gam-drin mewn sectorau neu leoliadau penodol (er mai prin oedd yr enghreifftiau o'r rhain yng Nghymru). Soniodd eraill am gyswllt rhyngddynt hwy a'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch ar lwyfannau a sefydlwyd at ddibenion o'r fath. Ond prin oedd yr enghreifftiau o gyswllt sefydliadol systematig, rhagweithiol ac

estynedig y tu hwnt i'r hyn a ddatblygwyd rhwng yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch ac Adrannau Iechyd yr Amgylchedd, y mae statud yn mynnu eu bod yn ymgynghori wrth ddarparu cymorth ar y cyd ar gyfer sicrhau cydymffurfiaeth a lle mae eu rolau a'u cysylltiadau sefydliadol wedi'u diffinio'n bennaf gan hyn.

Rhannu a defnyddio gwybodaeth - ymarfer a photensial y Fforwm

Mae'r dadansoddiad ym Mhennod 5 yn canolbwyntio ar arferion a photensial y Fforwm fel llwyfan i hwyluso a chefnogi mwy o gydweithio rhwng asiantaethau rheoleiddio a rhyngddynt hwy a rhanddeiliaid eraill yn y farchnad lafur. Mae'n dangos bod bron pob un o'r hysbyswyr yn teimlo bod y Fforwm yn ddefnyddiol ar gyfer rhannu gwybodaeth. Fodd bynnag, y tu hwnt i'r gymeradwyaeth gyffredinol hon, nid oedd gan yr ystod o ddisgwyliadau a fynegwyd gan hysbyswyr am ei swyddogaethau synnwyr cyffredin o strategaeth, na phwrpas cyffredinol. Ar ben hynny, mae'n nodi mai canfyddiad sylweddol o'r astudiaeth yw bod yr enghreifftiau o rannu a defnyddio gwybodaeth, yn ogystal â'r cydweithredu a'r gweithredu ar y cyd a ddisgrifiwyd gan hysbyswyr, i gyd yn rhai a oedd wedi digwydd heb unrhyw gyfraniad amlwg gan y Fforwm. Ni roddodd yr un o'r hysbyswyr enghreifftiau o'r ffyrdd yr oedd y Fforwm wedi cefnogi unrhyw ymdrechion arbennig i rannu gwybodaeth yng nghyswllt eu gweithgareddau nac wrth ymgymryd â chamau rheoleiddio ar y cyd. Wrth gwrs, mae'n siŵr y byddai rhywfaint o rannu gwybodaeth yn y Fforwm wedi digwydd pan fyddai aelodau'n adrodd ar eu gweithgareddau yn ystod cyfarfodydd ac efallai ei fod hefyd wedi digwydd yn anffurfiol yn ystod trafodaethau rhwng aelodau yn ystod cyfarfodydd, ond mae'n ymddangos nad yw rôl fwy strategol i'r Fforwm fel ffordd o ddefnyddio a chyfarwyddo gwybodaeth a rennir at ddibenion rheoleiddio penodol wedi cael ei phrofi.

Serch hynny, mae'r astudiaeth bresennol yn cadarnhau bod bodolaeth y Fforwm yn gyfle i archwilio'r posibilrwydd o ddatblygu gweithgarwch gorfodi mwy strategol yng Nghymru. I raddau, mae casgliadau'r ymchwil bresennol yn adleisio casgliadau'r Comisiynwyr Gwaith Teg yn eu Hadroddiad 2019, a oedd yn berthnasol i amodau gwaith yn y farchnad lafur yng Nghymru yn ehangach. Maent yn gwneud hynny mewn dwy ffordd bwysig. Yn gyntaf, o safbwynt iechyd a diogelwch yn y

gwaith, maent yn cytuno â'r Comisiynwyr bod *'Cymru'n tynnu sylw at broblemau'r farchnad lafur ehangach ond ei bod hefyd yn waeth o ran rhai dangosyddion'*². Yn ail, maent yn cyfeirio at ddiffyg data penodol ar lawer o ganlyniadau iechyd a diogelwch gwaith ailstrwythuro, trefnu a rheoli gwaith a chyflogaeth sydd wedi digwydd yng Nghymru yn ystod y degawdau diwethaf, yn yr un modd ag y nododd y Comisiynwyr fylchau mewn gwybodaeth am amodau gwaith o ran gwaith teg. Yn deillio o'r sylwadau hyn, argymhellodd y Comisiynwyr drefniadau arolygu a gorfodi gwladwriaethol rhagweithiol, mwy cynhwysfawr sydd â digon o adnoddau, a bod Llywodraeth Cymru yn datblygu strategaeth i wella effeithiolrwydd gorfodi hawliau presennol yng Nghymru, ac roeddent yn argymhell bod hyn yn cynnwys mesurau i ganfod mwy o achosion o ddiffyg cydymffurfio a chanlyniadau hynny. Mae canfyddiadau'r ymchwil gyfredol yn cefnogi'r argymhellion hyn ac mae hefyd yn tynnu sylw at yr angen am archwiliadau a gorfodaeth cyflwr rhagweithiol, mwy cynhwysfawr o adnoddau yng nghyswllt iechyd a diogelwch yn y gwaith. Ond yn fwy pragmatig, maent yn dangos bod y llwyfan sy'n cael ei greu gan y Fforwm yn cynnig cyfleoedd i ddatblygu ffyrdd o wella'r gwaith presennol o orfodi hawliau yng Nghymru drwy gydweithrediad rhwng gweithredwyr rheoleiddio a rhyngddynt hwy ac aelodau eraill o'r Fforwm sy'n rhanddeiliaid, mewn ffyrdd nad ydynt yn annhebyg i'r rheini a nodwyd mewn llynyddiaeth reoleiddio ddiweddar ar ffyrdd o sicrhau gwell cydymffurfiaid yng nghyd-destun y farchnad lafur bresennol. Fel y nodwyd mewn manau amrywiol yn yr adroddiad hwn, mae llynyddiaeth gyfredol ar arolygu rheoleiddiol yn nodi amrywiaeth o arferion arloesol lle mae arolygiaethau llafur yn cyflawni mwy o 'brosesau gorfodi strategol' yn wyneb yr heriau sy'n amlwg yn y patrymau gwaith a chyflogaeth presennol. Mae rhannu gwybodaeth rhwng rheoleiddwyr a rhyngddynt hwy a phartïon eraill sydd â diddordeb, a chymryd camau gweithredu wedi'u trefnu'n well i gyflawni canlyniadau rheoleiddio a ddymunir, yn gyffredin i lawer o'r mentrau hyn.

Mae Casgliadau'r adroddiad yn dadlau bod y Fforwm yn cynrychioli llwyfan a allai weithredu fel ffordd o hwyluso'r arloesedd a ddisgrifir uchod, a bod strwythur ac agosrwydd daearyddol economi Cymru yn cynnig cynefin addas ar gyfer dulliau gweithredu strategol mwy cydlynol tuag at orfodi o ran safonau iechyd a

² Gwaith Teg Cymru: Adroddiad y Comisiwn Gwaith Teg 2019 tudalen 16.

diogelwch yn y gwaith. Fodd bynnag, maent hefyd yn tynnu sylw at y ffaith bod nifer o gyfyngiadau. Un o'r rhain yw'r heriau awdurdodaethol, gyda chymysgedd o gyfrifoldebau Llywodraeth Cymru a gwladwriaeth y DU dros reoleiddio iechyd a diogelwch o ran y gwaith a nodir yn yr adroddiad hwn. Mae hyn yn arbennig o heriol o ran darparu arweinyddiaeth strategol a fyddai'n debygol o fod yn ofynnol i fwrw ymlaen â dulliau mwy cydlynol a phenodol o rannu gwybodaeth a chamau rheoleiddio. Cyfyngiad arall yw'r diffyg ffocws ar hyn o bryd ar gydweithredu strategol. Fel y nodwyd yn yr Adroddiad hwn, tyfodd y Fforwm o fforwm blaenorol a sefydlwyd i gydlynu gweithgareddau rheoleiddio yng nghyswllt goblygiadau pandemig Covid 19 i gysylltiadau yn y gwaith. Teimlwyd ei fod yn llwyddiannus i raddau helaeth oherwydd ei fod yn gallu canolbwyntio ar fater penodol. Ond fel y dengys Pennod 3 - nid oes prinder materion posibl na ellid rhannu gwybodaeth amdanynt yn ehangach, neu y gallai strategaethau gorfodi a ddatblygwyd ac a rennir ar y cyd ganolbwyntio arnynt yn y farchnad lafur bresennol yng Nghymru. Mae'n ymddangos mai trydydd cyfyngiad yw pryder ynghylch goblygiadau posibl gweithredu rheoleiddio mwy cydgysylltiedig o ran adnoddau. Cydnabyddir yn eang mai ychydig o adnoddau sydd gan asiantaethau rheoleiddio'r farchnad lafur ac mai ychydig iawn o ewylllys gwleidyddol sydd wedi bod dros y degawdau diwethaf i'w cynyddu. Yn wir, fel y mae'r data ar orfodi iechyd a diogelwch yn y gwaith ym Mhennod 3 yn dangos yn glir, mae'r duedd ar gyfer darparu adnoddau i'r prif arolygiaethau rheoleiddio - yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch ac Adrannau Iechyd yr Amgylchedd Awdurdodau Lleol - wedi bod i'r cyfeiriad arall dros y cyfnod hwn. Ond gallai pryderon am adnoddau fod yn gyfeiliornus. Yn amlwg, bydd angen adnoddau er mwyn cydlynu'r broses o rannu gwybodaeth a chamau rheoleiddio yn strategol, ond nid yw hyn o reidrwydd yn golygu bod angen mwy o adnoddau'n gyffredinol. Mae'n bosibl y gellir cyflawni hyn drwy ailddosbarthu'r adnoddau presennol.

Yn olaf, mae Casgliadau'r adroddiad hefyd yn tynnu sylw at gynfas ehangach rheoleiddio'r farchnad lafur yn y DU ar hyn o bryd. Mae'n nodi nifer o elfennau o'r newid presennol a allai fod â goblygiadau pwysig i rôl y Fforwm yn y dyfodol. Mae archwilio'r rhain yn fanwl y tu hwnt i gylch gwaith yr adroddiad hwn, ond mae'n amlwg bod y drafodaeth wleidyddol bresennol ar ddiwygio hawliau cyflogaeth yn cynnig cyfleoedd i ymgysylltu â'r hyn a allai fod orau ar gyfer iechyd a diogelwch yn y gwaith yng Nghymru, wrth ystyried diwygio. Mae hefyd yn rhoi cyfleoedd i gwestiynu ai'r gwahanu traddodiadol rhwng cyrff sy'n gyfrifol am sicrhau

cydymffurfiaeth â safonau iechyd a diogelwch galwedigaethol a'r rheini sydd â swyddogaethau arolygu llafur ehangach yw'r ffordd fwyaf priodol o hyd o ddiogelu gweithwyr rhag canlyniadau iechyd a diogelwch proffil risg gwaith adeiladu a chyflogaeth presennol. Yn fwy penodol, mae'n dadlau, yn unol â chyhoeddiadau diweddar eraill, ac ystyried bod tua 50 mlynedd wedi mynd heibio ers mabwysiadu Deddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol Cymru, y byddai diwygio system reoleiddio'r DU ar gyfer iechyd a diogelwch yn y gwaith yn awr yn ymddangos yn gyfle amserol i gynnal adolygiad ehangach o'r hyn sy'n gweithio a'r hyn nad yw'n gweithio, o ran rheoleiddio iechyd a diogelwch yng Nghymru a'r DU yn ehangach. Byddai adolygiad o'r fath yn gallu archwilio potensial y Fforwm, fel rhan o friff ehangach i greu fframwaith rheoleiddio mwy perthnasol, effeithiol, gyda digon o adnoddau ar gyfer iechyd a diogelwch yn y gwaith yng Nghymru yn ogystal ag yn y DU yn ehangach.

Casgliadau

Mae prif ganfyddiadau'r adroddiad a amlinellir yn y Crynodeb Gweithredol hwn yn cynnwys:

- Yng nghyd-destunau presennol y farchnad lafur, mae angen dealltwriaeth fwy cyfannol o'r berthynas rhwng gwaith a'i risg i iechyd, diogelwch a lles gweithwyr i ddisodli'r hyn a nodwyd yn draddodiadol fel 'diogelwch ac iechyd galwedigaethol', y dangosir ei fod yn eithrio achosion llawer o'r canlyniadau iechyd negyddol sy'n gysylltiedig â gwaith a chyflogaeth bresennol. (Pennod 1)
- Mae ffynonellau gwybodaeth yng Nghymru yn disgrifio ei marchnad lafur fel un sydd â nodweddion tebyg i'r rhai a geir yn y DU yn ehangach ond gyda nifer sydd ychydig yn fwy amlwg nag yn y DU yn gyffredinol - a allai awgrymu heriau ychydig yn fwy i iechyd a diogelwch yn y gwaith. (Pennod 2)
- Caiff barn o'r fath ei chadarnhau gan ffynonellau gwybodaeth am ganlyniadau iechyd a diogelwch yn y gwaith, sef yr hyn a ddisgwylir yn fras gan ffigurau'r DU ond sydd ychydig yn waeth mewn rhai achosion. (Pennod 3)
- Yn yr un modd, mae tystiolaeth o gamau gorfodi yn awgrymu patrwm sydd fwy neu lai yr un fath â'r un ar gyfer y DU yn ehangach, gyda gostyngiad yn nifer y camau gweithredu o'r fath sy'n gysylltiedig â gostyngiadau yn eu hadnoddau dros y degawdau diwethaf. (Pennod 3)
- Mae bylchau sylweddol yn yr wybodaeth sydd ar gael am risgiau iechyd a diogelwch yn y gwaith, a'u canlyniadau yng nghyd-destunau presennol y farchnad lafur yng Nghymru (Penodau 2 a 3)
- Nid y materion hynny y rhoddwyd sylw iddynt gan systemau rheoli diogelwch galwedigaethol oedd prif bryderon undebwyr llafur am iechyd a diogelwch yn y gwaith, ond yn hytrach y rheini a gododd fel canlyniadau patrymau cyfredol o ran strwythur, trefniadaeth a rheolaeth gwaith a chyflogaeth yng Nghymru ac sy'n mynd y tu hwnt i drefniadau rheoli diogelwch galwedigaethol confensiynol. (Pennod 4)
- Cydnabuwyd bod cyflymder y newid a chymhlethdod y farchnad lafur bresennol yn her fawr i'r adnoddau cyfyngedig sydd ar gael iddynt, gan y rhan fwyaf o hysbyswyr yr asiantaeth reoleiddio. (Pennod 4)
- Roedd materion iechyd a diogelwch yn y gwaith ymhlith nodweddion y

camddefnydd a welwyd gan asiantaethau gorfodi'r farchnad lafur, nid yn unig yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch ac Adrannau Iechyd yr Amgylchedd. (Pennod 4)

- Roedd hysbyswyr hefyd yn cydnabod presenoldeb eang risgiau seicogymdeithasol a'u canlyniadau iechyd yn y mathau o waith a chyflogaeth lle'r oeddent yn ceisio cydymffurfio, ond nododd nifer natur broblemus sefydlu achosion o dorri rheoliadau wrth ystyried camau gorfodi yng nghyswllt y materion hyn o'i gymharu â nodi materion diogelwch galwedigaethol symlach a mynd i'r afael â nhw. (Pennod 4)
- Roedd presenoldeb marchnad lafur 'bwlch gorfodi' yng Nghymru, fel yr hyn a nodwyd yn y llenyddiaeth ymchwil yng nghyswllt safonau llafur a gwaith ansefydlog ac ansicr, yn cael ei weld mewn gwahanol ffyrdd ac i wahanol raddau gan yr hysbyswyr. Roeddent yn cyfleu ymdeimlad cryf o 'wneud y gorau y gallent gyda'r adnoddau a oedd ar gael iddynt' mewn marchnad lafur a oedd yn newid yn gyflym ac nad oedd ei maint a'i chymhlethdod yn cyfateb i'r adnoddau a oedd ar gael i helpu i sicrhau cydymffurfiaeth â safonau rheoleiddio. (Pennod 5)
- Roedd sawl is-thema arall yn gyffredin yn nhystiolaeth cynrychiolwyr asiantaethau rheoleiddio (Pennod 5):
 - › Roedd rôl gwybodaeth, ac yn enwedig rhannu'r wybodaeth hon, yn cael ei hystyried yn gefnogol i ymdrechion i sicrhau cydymffurfiaeth.
 - › Roedd rheoleiddwyr yn cydnabod y tebygolrwydd, pan ganfyddir achosion difrifol o dorri un elfen o safonau llafur, y byddai ymchwiliad pellach yn datgelu achosion o dorri amodau mewn meysydd eraill o reoleiddio llafur hefyd
 - › Cydnabuwyd y gallai camau rheoleiddio ar y cyd fod yn ddefnyddiol ar gyfer mynd i'r afael â phryderon sy'n gorgyffwrdd â materion iechyd a diogelwch gwaith sydd wedi'u diffinio'n fras a chefnogi cydymffurfiaid deiliaid dyletswyddau yng Nghymru.
 - › Nodwyd nifer o gyfyngiadau sefydliadol, cyfreithiol, gweithdrefnol a phersonol a oedd yn cyfyngu ar rannu gwybodaeth a chymryd camau ar y cyd.

- › Serch hynny, rhoddodd hysbyswyr enghreifftiau o sut roeddent wedi goresgyn cyfyngiadau ac wedi llwyddo i rannu gwybodaeth a champau gweithredu, gan gynnwys nodi buddiannau cyffredin wrth gymryd camau gorfodi yng nghyswllt cham-drin penodol; tynnu sylw'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch at gam-drin iechyd a diogelwch yn y gwaith; defnyddio Memoranda Cyd-ddealltwriaeth rhwng asiantaethau i egluro pa fath o wybodaeth y gellid ei rhannu a beth oedd yn gyfrinachol. Tynnodd nifer sylw at gamau gweithredu ar y cyd rhwng asiantaethau gorfodi, gan dargedu achosion o gam-drin mewn sectorau neu leoliadau penodol (er mai prin oedd yr enghreifftiau o'r rhain yng Nghymru). Soniodd eraill am gyswllt rhyngddynt hwy a'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch ar lwyfannau a sefydlwyd at ddibenion o'r fath.
- › Fodd bynnag, ychydig o enghreifftiau o gyswllt sefydliadol systematig, rhagweithiol ac estynedig y tu hwnt i'r hyn a ddatblygwyd rhwng yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch ac Adrannau Iechyd yr Amgylchedd a roddwyd gan hysbyswyr.
- Dywedodd yr holl hysbyswyr eu bod yn teimlo bod y Fforwm yn ddefnyddiol ar gyfer cyfnewid gwybodaeth ond nad oedd fawr o arwydd ei fod yn cael ei ddefnyddio'n fwy strategol. Yn wir, roedd yr enghreifftiau o rannu gwybodaeth a gweithgareddau rheoleiddio ar y cyd a drafodwyd gan hysbyswyr i gyd wedi digwydd heb gyfraniad y Fforwm. (Pennod 6)
- Serch hynny, roedd rhai hysbyswyr yn gweld 'rôl iddo chwarae...gallai olygu mwy na dim ond rhannu gwybodaeth' (Pennod 5)
- Mae'r Adroddiad yn nodi bod y llwyfan sy'n cael ei greu gan y Fforwm yn cynnig cyfleoedd i ddatblygu ffyrdd o wella'r gwaith presennol o orfodi hawliau yng Nghymru drwy gydweithrediad rhwng gweithredwyr rheoleiddio a rhyngddynt hwy ac aelodau eraill o'r Fforwm sy'n rhanddeiliaid, mewn ffyrdd nad ydynt yn annhebyg i'r rheini a nodwyd mewn llenyddiaeth reoleiddio ddiweddar ar ffyrdd o sicrhau gwell cydymffurfiaid yng nghyd-destun y farchnad lafur bresennol. (Pennod 6)
- Er mwyn manteisio ar gyfleoedd o'r fath, fodd bynnag, mae angen mynd i'r afael â nifer o gyfyngiadau, gan gynnwys cwestiynau am arweinyddiaeth yn y fframwaith cyfrifoldeb awdurdodaethol cymhleth a gynrychiolir gan awdurdod

datganoledig Llywodraeth Cymru, a chyfrifoldebau Llywodraeth y DU a'i hasiantaethau ledled y DU dros reoleiddio iechyd a diogelwch yn y gwaith. (Pennod 6)

- Yn olaf, mae'r drafodaeth ehangach bresennol ar ddiwygio rheoleiddio hawliau cyflogaeth yn y DU yn rhoi cyfle i undebau llafur gymryd rhan mewn trafodaeth ar ddiwygiadau lle gellid tynnu sylw at bresenoldeb materion iechyd a diogelwch yn y gwaith ym mhob man yng nghyd-destunau presennol y farchnad lafur, yr angen am ddealltwriaeth fwy cyfannol o'u prosesau rheoleiddio, y sefyllfa unigryw yng Nghymru a manteision y Fforwm fel llwyfan i weithredu ar y cyd i sicrhau canlyniadau gwell.